

Ten geleide

Theologische studiefonds

In 1612 overleed de Waals-gereformeerde koopman Anthony Hallet zonder nageslacht. Er zou geen bijzondere aanleiding bestaan om vier eeuwen nadien nog eens bij dit verscheiden stil te staan, ware het niet dat Hallet bij testament het bedrag van *f*48.000 ter beschikking had gesteld voor de opleiding van armlastige studenten in Leiden. Het initiatief is wel eens vergeleken met wat later de derde geldstroom zou gaan heten.

Fonds Hallet bestond in 2012 vier eeuwen. Alle reden dus voor een terugblik. Wat is in het algemeen in Nederland de functie geweest van het fenomeen ‘theologisch studiefonds’? Welke betekenis zou dit nog kunnen hebben in de toekomst? De bestuursleden (maecenaten) van Fonds Hallet hebben hierover contact gezocht met de redactie van *DNK*. Een studiemiddag in de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) te Amsterdam, met steun van Hallet, was hiervan het resultaat. Enkele van de bij die gelegenheid gehouden referaten treft u als artikel aan in dit themanummer.

Dat het godgeleerde studiefonds tot dusverre betrekkelijk weinig aandacht heeft ontvangen van de zijde van kerkhistorici doet niet af aan de betekenis ervan. Een interessant aspect van de godgeleerdheid in de negentiende en twintigste eeuw (het werkkterrein van *DNK*) is namelijk de brede sociale samenstelling van de studentenpopulatie.

Toen er nog nauwelijks sprake was van overheidstoelagen, zijn er – vaak met hulp van ‘particulieren’ – middelen gevonden om te voorkomen dat kandidaten voor het priesterschap of het predikantschap alleen gerekruteerd zouden kunnen worden uit financieel draagkrachtige milieus. Soms gebeurde dat door bestaande initiatieven als Hallet voort te zetten, in menig geval ook door nieuwe fondsen in het leven te roepen. Zo werd het risico van een elitekerk verminderd. Uit biografische lexica aan zowel rooms-katholieke als protestantse zijde wordt duidelijk hoe groot